

Van lanen, straten en wegen
waarlangs wij ons begeven

Over het hoe en waarom van straatnaamwijzigingen
binnen het gebied van de voormalige gemeente Vledder

Aflevering 2

Reeweg / Lijkenweg

Een van de duidelijkste, interessantste en ook meest vindingrijke straatnaamwijzigingen is die van de huidige Reeweg. Vanuit het dorp Vledder gezien loopt de Reeweg vanaf de driesprong in het noordwesten van het dorp (bij de Lange Wanden en de Middenweg) westwaarts naar de Boergrup, kruist deze en loopt (naamloos) door naar de Koningin Wilhelminalaan.

Evenals de Boergrup (zie Kerspelstokkies nr. 2) is de Reeweg een zeer oude weg. Maar, in tegenstelling met moderne kaarten, zult u hem op oude kaarten met deze benaming niet vinden. Immers, op 19 december 1962 stellen burgemeester en wethouders (B & W) van Vledder de gemeenteraad voor de tot dan toe voor deze zandweg gangbare naam 'Lijkenweg' te veranderen in 'Reeweg'.

De tekst van het voorstel luidt als volgt: "Bij het geven van straatnamen is ernaar gestreefd de oude namen zoveel mogelijk in ere te houden. Zo werd onder meer de naam 'Lijkenweg' gegeven aan de meest linkse weg van Vledder naar Vledderveen. Deze naam klinkt echter enigszins luguber. In de afgelopen zomer [1962, red.] is daarom het bordje 'Lijkenweg' weggenomen. Wij hebben ons beraden op een nieuwe naam voor deze weg en kunnen ons verenigen met de naam 'Reeweg' die ons aan de hand werd gedaan. In een artikel van de heer J. Poortman te Meppel omtrent 'De witte rouw' in het Nieuwsblad van het Noorden van 30 november 1962 schrijft deze Drentse historicus onder meer over begrafenissen in oude tijden: 'Zijn laatste reis deed hij (de overledene) dan langs de oude ree- of dodenweg, die uitsluitend bij deze gelegenheid gebruikt werd. In de katholieke tijden ijverde de geestelijkheid voor de aanleg van goede reewegen, waarover 'de twee den derden' zouden kunnen dragen. In tegenstelling tot de oude, dagelijkse toegangswegen waren de dood- of reewegen meestal recht en liepen door de uitgestrekte heiden recht op de kerk aan.'

Door de naam Reeweg toe te kennen aan de Lijkenweg blijft dus de oude betekenis behouden, terwijl de lugubere klank is verdwenen. Niet-ingewijden zullen bij deze naam denken aan de reeën die daar voorkomen. Wij stellen u daarom voor de naam Lijkenweg te wijzigen in Reeweg."

Aldus het voorstel van B & W.

In een nadere toelichting, eveneens van 19 december 1962, bij het agendapunt 'straatnamen' lezen we nog: "De afgelopen zomer is het bordje Lijkenweg weggenomen, omdat dit aanstoot zou kunnen geven bij de toeristen. De heer Lambregts te Vledder wees er onlangs op dat de Lijkenweg ook wel Reeweg genoemd zou kunnen worden. De betekenis is namelijk hetzelfde. [...] Zonder bezwaar zou de Lijkenweg dus omgedoopt kunnen worden tot Reeweg. *Wij* houden dan de originele betekenis en de *toeristen* mogen denken dat de weg genoemd is naar de reeën."

Zoals Poortman en Lambregts de gemeenteraad al lieten weten, duidt 'ree' dus niet op het dier, maar op de dood. Ook in *Boyl*, net over de Friese grens in Weststellingwerf, is een Reeweg. In het boek *Van Haule tot Heide* uit 1981 van Fokke Middendorp en Han Wielick staat over 'ree' nog het volgende: "Reeweg duidt niet op reeën, maar op de dood. Het is in deze streken het oude woord voor lijk. Over een reeweg werden de doden naar het kerkhof gebracht, want bij begraven volgde men zeden die eeuwenoud waren. Zo mocht een gestorvene nooit door een achter- of zijdeur uit het huis worden gedragen. Het moest via de voordeur. Misschien uit eerbied voor de dode, want deze deur werd bijna nooit gebruikt. Maar ook speelde het bijgeloof een belangrijke rol. Want kon de kist niet via de voordeur of was zo'n deur er niet, dan nog mocht het lijk niet via een andere bestaande uitgang. Dan ging de kist via een half geopend raam naar buiten. En was er geen raam, dan werd er een gat in de muur gemaakt, dat snel daarna weer werd dichtgemetseld. Bijna zeker stamde dit gebruik uit de heidense tijd, toen men nog geloofde dat de geest van een dode nadelig was voor de levenden. Door niet de gebruikelijke weg te gaan die de overledene bij zijn leven placht te nemen, misleidde men de geest.

Ook toen het Christendom hier reeds eeuwenlang was gevestigd, bleef men de heidense uitvaart trouw onder het motto: baat het niet, het schaadt zeker niet... Vanaf het sterfhuis ging de dode in een grondig schoongemaakte boerenwagen waarop een paar bossen stro, met ervoor een donker paard, naar het kerkhof, terwijl de klok of klokken luidden. Ook het luiden van de klokken was een heidens gebruik, evenals het gebruik van een lijk- of reeweg."

Als oude weg met een oeroude functie tref je de lijkenweg dus op vele, misschien wel op alle oude kaarten aan. Zo bijvoorbeeld op de kaart van de marke (genootschap tot beheer van gemeenschappelijke gronden) van Vledder van 1848, goedgekeurd door gedeputeerde staten van Drenthe op 16 januari 1849, of de kaart met de vier koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid (als reproductie te koop in de Koloniehof) uit het midden van de negentiende eeuw. Jongere bronnen zijn de kaart van 14 oktober 1940 behorende bij de Wegenlegger van Vledder (gemeentelijke inventarisatie met technische instructies), waar de Lijkenweg loopt vanuit Vledder over de Boergrup heen, afbuigend zuidwestwaarts over de Hooiweg loodrecht op de Koningin Wilhelminalaan toe, maar op ongeveer 100 m afstand daarvan haaks noordwestwaarts buigend, parallel aan de Koningin Wilhelminalaan tot aan de zandweg tegenover de Oranjelaan, om daar linksaf op de Koningin Wilhelminalaan uit te monden. Dit laatste stuk, dus het gedeelte vanaf de Boergrup tot aan de Koningin Wilhelminalaan (met slagen), vinden we niet meer beschreven - wel afgebeeld - op de jongere kaarten. Het tracé is er, ook vandaag, nog wel, maar de naam (ook in de vorm van Reeweg) ontbreekt. De tot in de jaren '60 bekende naam Lijkenweg komen we tot die tijd in verschillende officiële stukken tegen. De kaart behorende bij het Uitbreidingsplan gemeente Vledder van 30 augustus 1954 vermeldt over het stuk tot aan de Boergrup: nummer 16 Lijkenweg. Vervolgens is er in de gemeenteraadsvergadering van 28 januari 1957 sprake van een te stichten kleuterschool "in het bos vooraan de Lijkenweg". Ook in een aantekening van 5 november 1959 bij een bespreking tussen b & w en de Provinciale Planologische Dienst en Staatsbosbeheer is er sprake van de Lijkenweg, welke naam vervolgens officieel werd vastgelegd bij raadsbesluit van 5 april 1960 (weg nummer 17) "vanaf de driesprong langs boerderij Zandwijk tot Boergrup". Officieel heeft deze benaming, in tegenstelling tot het oude gebruik, niet lang bestaan. Zoals wij al zagen is tenslotte bij raadsbesluit van 17 september 1963 om de hierboven aangegeven 'cosmetische' redenen de Lijkenweg omgedoopt tot Reeweg, waarbij wij als ingezetenen dus niet aan onze elegante viervoeters denken.

Bron: Gemeentearchief.

Jan Kits Nieuwenkamp